

CAPUT IV

1. Quam pulchra es, amica mea, quam pulcra es.
2. Oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecus latet.
3. Capilli tui sicut greges caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum, quae ascenderunt de lavacro, omnes gemellis foetibus, et sterilis non est inter eas.
4. Sicut vitta coccinea, labia tua, et eloquium tuum dulce.
5. Sicut fragmen mali punici, ita genae tuae, absque eo quod intrinsecus latet.
6. Sicut turris David collum tuum, quae aedificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
7. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis.
8. Donec aspiret dies et inclinentur umbrae, vadam ad montem myrrhae, et ad collem thuris.
9. Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te.
10. Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni, coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir, et Hermon, de cubilibus leonum, et montibus pardorum.
11. Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui.
12. Quam pulchrae sunt mammae tuae soror mea sponsa! pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
13. Favus distillans labia tua, sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.
14. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons sanguinatus.
15. Emissiones tuae paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,
16. nardus et crocus, fistula et cinnamonum cum universis lignis libani, myrrha et aloë, cum omnibus primis unguentis.
17. Fons hortorum puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de libano.
18. Surge Aquilo, et veni Auster, perfla hortum meum, et fluent aromata illius. Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum.

PRIMA EXPLANATIO

Quod amatores saepe faciunt, dum gratificari foeminis volunt, ut vel intempsa nocte, vel appetente luce, ante ipsarum aedium fores amatorium aliquid ad lyram recitant, quod vel querimoniam, vel preces, vel certe laudes

earum, quas amant, contineat, id hoc loco Salomon, aut tale aliquid certe, quale illud est, retulisse, et in suum carmen transtulisse videtur. Nam inducit sponsum domum reversum cantu personantem, et sponsae suae pulchritudinem miris laudibus celebrantem. Constat autem omnis ista laus similitudinum adhibitione potissimum; nam in singulis partibus illius laudandis singulas similitudines adhibet, easque e re rustica maxima ex parte petit. Quas quidem similitudines fortassis non nemo judicet, nimium abhorrire, non solum a nostra consuetudine, sed a communis etiam omnium hominum sensu, et a probato bonorum scriptorum loquendi usu, atque adeo ab iis ipsis rebus, quarum declarandarum, atque laudandarum causa adducuntur. Quod forsitan ex eo evenit, id ut nobis ita videatur, quia et haec scripta antiquissima sunt, et ab eo, ad eosque scripta, quorum et lingua, et mores, et consuetudines vitae, a reliquarum omnium gentium atque nationum moribus, atque vita mirabiliter differebant. Est autem unicuique genti suus et vernaculus in loquendo mos, atque proprietas: quo saepe fit, ut aliis absurdia et inepta videantur, quae alii pro optimis et elegantissimis habent. Quare omnis haec, et orationis novitas, et translationum, tam a longe petitarum, quasi durities, quae politas fortasse et cultas aures offendat, non tam in ipsa re, ut ego quidem arbitror, est, quam in dissimilitudine morum, atque judiciorum nostrorum, ab illorum, quibus haec prodita primo sunt, moribus et judiciis. Res enim ipsae rectae sunt, et inter se satis aptae, modo non, ut quidam faciunt, temere atque de summa veluti cute, sed exakte et judicio adhibito accurate eas examinemus. In id igitur incumbamus.

QUAM PULCHRA ES, AMICA MEA, QUAM PULCHRA, OCULI TUI COLUMBARUM. Generalis propositio, quam mox per singulas partes confirmat. Exornat autem ipsam propositiōnem admiratione et repetitione, quo majorem attentionem excitet. Porro confirmationem orditur ab oculis, quos co-

lumbarum oculis similes esse dicit, a colore eos et splendore laudans, ut jam ante diximus.

Sed ad id attendamus quod sequitur: PRAETER ID QUOD INTRINSECUS LATET. Hoc in Hebraico uno dicitur verbo, **הַמָּצָב** zama, quod item Hieronymus uno latino potuit reddere, sed quia illo turpe quiddam significari credebat, maluit circuitione uti: itaque vertere, PRAETER ID QUOD INTRINSECUS LATET. Honesto verborum ambitu videlicet, rem turpem occultans. Idemque consilii fuit Simmacho, qui et ipse graece interpretatus est sacras litteras. Nam vertit **ἐκτὸς τῆς σιωπήσεως**, id est, praeter silentium, aut taciturnitatem tuam. Quid autem illud sit tam turpe et obscoenum, id ut Hieronymo visum sit celari oportere, nolo Lector ex me audiat, se ex ipso Hieronymo potius, cuius commentariorum in Esaiam quandam partem ad verbum ad hoc ipsum declarandum, nunc referam; idque faciam, non solum ne quis id a me fingi arbitretur, sed etiam quia pudore quodammodo impedior, ea dicere meis verbis, quae ille divinis quibusdam sanctitatis et doctrinae bonis assequuntur est, libere ut posset dicere (1). Is igitur ad verbum sic. «In eo ubi nos interpretati sumus, denuda turpitudinem tuam, pro quo Septuaginta transtulerunt ἀποκαλύψετο κάλυμμα, id est, revela operimentum, Aquila ipsum verbum Hebraicum posuit **הַמָּצָב**, Symmachus **την ἡ σιωπήσεων τοῦ** quod nos exprimere possumus taciturnitatem tuam, quod taceri debeat prae verecundia. Quod quidem et in Canto Canticorum legimus, ubi sponsae pulchritudo describitur, ad extremum infert: absque taciturnitate tua, nolentibus qui interpretati sunt transferre nomen, quod in sacra scriptura sonaret turpitudinem.» Et paulo infra. «Disputant Stoici multa re turpia, prava hominum consuetudine, verbis honesta esse, ut parricidium, adulterium, et caetera iis similia, rursusque re honesta nominibus videri turpia, ut liberos procreare,

(1) Hier. lib. XIII Comm. in Esa. capit. XLVII.

inflationem ventris crepitum digerere, alveum relevare sternere, vesicam urinae effusione laxare, denique non possemus, ut dicimus, a ruta rutulam, sic **ὑποκοριστικὴν** a menta facere. Ergo camatheca, quod Aquila posuit, ut diximus, verenda mulieris appellantur; cujus etymologia apud eos sonat, sitiens tuus, ut inexplibilem Babylonis indicet voluptatem. Ex his puto liquere, quid hoc loco Hebraicum **הַמָּצָב** zama Hieronymo significet, et quare id simpliciter et aperte transferre noluerit: quo videlicet pudicis Latinorum auribus parceret. Quanquam si quidem res ita se habet, quemadmodum Hieronymo habere visa est, profecto non video, quare quod judicaverit hebraice ab Spiritu Sancto aperte et honeste dici potuisse, latine proferri honeste non posse censuerit. At, quis credat, aut id verbum eam significationem habere, aut ut habeat, in ea positum hoc loco esse ab Spiritu Sancto? An quod Hieronymo, atque Simmacho visum fuit, sine circuitione, honeste latine dici non posse, id credibile est hebraice, Spiritum Sanctum turpiter et aperte posuisse? Utrum Simmachus, et Hieronymus prudentiores et cautiores fuerunt Spiritu Sancto? vel Romani, quam Hebrei magis digni, quibus id honoris haberetur a Deo, nullum ut verbum turpe apud eos dicere? Jam, quid quaeso conveniat oculis, cum pudendo muliebri, ut oculorum facta commemoratione, ejus statim memoriam afferret? Pulchritudinem quidem certe sponsae sigillatim describat sponsus, et a capite exorsus, cum vix ad oculos pervenisset, tot rebus, quarum est eximia et maxime commendabilis pulchritudo, in medio relictis, statim ad pudenda descendit? At hoc non gradibus descendere est, sed ruere potius, aut se de sublimi loco saltu praecipitem in coenum dare. Quando iterum infra a pedibus incipiens, ad foemora et umbilicum, et inde ad pectus, et ad caput usque laudando concendit, silentio eam partem praetervehitur; et hic, cum de oculis diceret, impetrare a se non potuit, ut de pudendis reticeret? Quanquam quis

unquam obsecro, cum alicujus laudaret formam, in pulchritudinis parte numeravit, et posuit, quod natura ipsa, ut tetrum atque deforme ab oculis omnium removit? aut quo modo credendus est Spiritus sanctus in a se conscripto libello, in aspectum atque in lucem proferre voluisse, quod maxima adhibita diligentia, tam oculuit in corpore? Sed de tota ista, sive Symmachi sententia, sive Hieronymi, doctis et prudentibus viris judicare permitto, meum ego judicium non interpono. Illud tantum dicum Hebraicum זמָא, pro ea capillorum parte solere accipi, quae fronti, atque temporibus imminet; quos capillos foeminae, quibus nativi desunt, suppositios gestare solent. Hos igitur capillos, quod ex antiquis signis intelligere licet, adolescentes foeminae non constringebant nodo uti reliquos, sed libere dependere sinebant ante oculos, illisque pro velo utebantur. Et certe sub iis capillis oculi latentes atque micantes, nescio quo pacto ipso capillorum errore, atque motu commenda ti pulchriores apparere solent. Quare, ut de eo, quod Divo Hieronymo visum est, interim sileamus, versionem certe ipsam vulgatam, ex ista verbi hebraici significatione apte possimus interpretari.

Nam quod scribitur: PRAETER ID, QUOD INTRINSECUS LATET, sic intelligimus, commendari sponsae oculos, non solum a nitore, propter quem columbarum oculis praedicanter similes, sed etiam ab eo, quod intrinsecus latet, id est, ex eo quod positi sub iis capillis, qui illius fronti involitant, tanquam ex insidiis, quod in amatorio sermone dici solet, incautos adoriebantur, eosque vulnerabant. Nam profecto motu ipso et tremore supra oberrantium capillorum efficitur, lumina ut oculorum vibrare videantur, et lucis radios ex sese, tanquam tela quaedam jacere. CAPILLI TUI SICUT GREX CAPRARUM, QUAE ASCENDERUNT DE MONTE GALAAD! Ab oculis in quibus foemineae formae decor praeципue spectatur, ad capillos, qui ipsi magno ornamento foeminis esse solent, commendandos accedit. CAPILLI, in-

quit, TUI SICUT GREX CAPRARUM. Sed quid capillis cum caprarum grege convenit? aut quomodo haec inter se conferri, nisi absurdissime possunt: maxime ubi de laude capillorum agitur? Nam si vituperarentur fortassis ratio esset, quare non immerito caprarum gregibus similes dicerentur. Et certe nonnullis ita videtur, ista si ad corpus referantur, omnino esse perabsurda. Quare volunt Salomonem hoc loco, atque adeo iis omnibus similitudinibus, quibus sponsae pulchritudo commendatur, nullam habuisse rationem eorum corporis membrorum, quae nominat, sed ad internos, et latentes hujus carminis sensus, et ad eas animae vires, quas haec membra significant, omnia retulisse. At si universa alia quaecumque hoc carmine continentur, e media vitae consuetudine, et amatorum moribus aptissime ille, et elegantissime duxit, ut sigillatum ostendimus, cur hic potissimum ab instituto suo discessisse putandus est? Et si pleraque hujus capituli ad corpus relata ita dicuntur apte, nihil ut a quoquam aptius dici possit, qui potest credi hanc unam similitudinem non quadrare cum corpore? Quare sicut non dubito, quin animi praecepue et ejus partium ratio, et habita a Salomone sit in iis similitudinibus adhibendis, et sit habenda a nobis in eisdem interpretandis; sic quod initio hujus interpretationis dixi, verum omnino illud, et retinendum esse contendeo, causa declarandorum amorum spiritualium hic describi, corporeos amores, eorumque omnes rationes in singulis hujus libri partibus explicari, atque ita demum de amore divino translate ista dici, ut possint omnia in corporeum istum amorem litterate conferri; quo sensu principio admonuimus. Nam si se aliter haberet res, nulla causa esset, quare amorum spiritualium declarandorum causa, Spiritus Sanctus in hoc carmine similitudines e visibili amore transferret. Nam si nominibus quae corpora, et corporeos amores significant, ea, quae iis amoribus congruere non possunt, dicerentur, tenebrae profecto nostris mentibus offunde-

rentur: non autem induceretur id lumen, quo, quae occulta sunt, et remota a nostris sensibus, illustrari solent, rerum nobis notarum, et quotidiano usu perceptarum adhibitione. Est igitur haec similitudo, neque dura, neque absurda, aut a longe petita, sed elegans cum primis, et ad id, de quo agitur, declarandum valde apta, modo rite expendatur. Ac primum quod haec similitudo e re rustica sumitur, decoro egregie servitur. Deinde quod capilli capreis dicuntur similes, intelligi debet, non capreis ipsis, sed earum pilis similes dici. Nam deest orationi illi aliquid; plene enim diceretur: CAPILLI TUI SICUT PILI GREGIS CAPRARUM. Postremo considerandum est foeminarum capillos, a copia, et a nitore, et a colore commendari solere. Et quod ad colorem attinet, id quoque sciri debet, quemadmodum in occiduis regionibus flavus probatur color; ita in orientalibus niger, aut ex purpureo, rubroque mistus, quem colorem medicamentis solent inducere, eoque capillos inficere Arabes illae foeminae, quae nostra hac tempestate eam Beithiae Hispaniae partem incolunt, quae interraneo mari alluitur. Dico igitur ista tria, quibus capillorum omnis laus, et commendatio perficitur, hac caprarum similitudine mirifice declarari. Nam pro soli natura capreae Galaad iticae plurimum, aut nigrae sunt, aut subrufae. Ob pascuorum autem bonitatem et copiam (nam totus ille mons, et omnes circumiacentes campi, qui Rubenitis, et Gaditis, et mediae tribui Manasses possidendi sunt traditi, ut ex Numerorum libro liquet, erant maxime pascui). Igitur ex soli natura nigrae, ob pascuorum bonitatem pingues illae capreae intelligendae sunt fuisse, et ob id ipsum non squalentibus, ut in macie attenuatis fit gregibus, sed praenitentibus pilis. Nec solum quia pingues erant, earum nitebant pili: sed quia resinosis arboribus abundabat ille mons, quod ex Ieremia et Zacharia et Amos vatibus constat, consentaneum profecto est capreas, quae juga ejus montis pascebant, ex contactu arborum inunctas resina, in qua cutis

poliendae vis quaedam inest, nitidores et comptiores alias regionum gregibus evasisse. Quod vel ex Hebraico verbo שָׁלָשׁ Galas, quod hoc loco pro latino ascendere ponitur, possumus intelligere. Nam id non solum ascendere, quod Latinus vertit interpres, sed etiam pectere, aut polire significat. Itaque licebit etiam vertere: CAPILLI TUI SICUT GREX CAPRARUM, QUAE PECTUNT SESE IN MONTE GALAAD. Dicuntur autem sese pectere, ideo quia veteres et deciduos earum pilos resina evellebat, novos et firmos polibat, et in decentem ordinem redigebat, ex quo efficiebatur, ut, tanquam si esset pexi et bene culti, praeniterent: nihil ut fortasse cum formosis foeminarum capillis, conferri possit similius.

Nec est minus aptum quod sequitur: DENTES TUI TANQUAM GREX TONSARUM, QUAE ASCENDERUNT DE LAVACRO, OMNES GEMELLIS FOETIBUS, ET STERILIS NON EST IN EIS. In dentibus haec spectantur: primum ut candidi sint, deinde, ut sint aequales, ita ut neque promineat, neque extet aliis alio magis, ad haec ut sint bene juncti, et qua parte gingivis inseruntur, ut nequid hiet, aut hiulcum sit; quae utrum una aliqua similitudine significari cuncta possint, haud scio, hac certe ita explicantur omnia, ut prope oculis videnda subjiciantur. Nam cum plures oves gregatim una eunt, ita inter se corpora jungunt, ut procul aspiciuntibus, unum omnium earum corpus esse appareat, idque album totum; nam de albo pecore, hoc loco Salomon loqui intelligendus est. Itaque album per omnia et aequale, quales sunt formosi dentes. At quam considerate quod addidit. OMNES GEMELLIS FOETIBUS, ET STERILIS NON EST IN EIS. Nam plurimum ovium una euntium, tantum superne unum apparet esse corpus, nam inferne invicem a se distant. Quoniam eum earum crura sunt gracilia, corpora autem obesa, ut maxime corporibus conjungantur et haereant, tum cruribus, atque pedibus dividuntur. Caeterum ubi accedit, ut oves sint foetae, et foetus suos una secum ducant, etiam inferne unum omnium earum corpus videtur esse. Nam

agniculi matribus haerentes, et inter ipsarum crura injecti, et eis utrinque inserti, totum id spatii complent, quod vacuum restare videbatur.

Sequitur: SICUT VITTA COCCINEA LABIA TUA, ET ELOQUIUM TUUM DULCE. Utrumque suis et propriis laudibus ornat: labiis namque ruborem, in quo labiorum pulchritudo consistit: ex quo ab aliis labia corallina dicuntur: eloquio dulcedinem tribuit. Eloquium porro hoc loco, id quod ex hebraico verbo *medabar*, cuius loco ponitur, intelligitur, non tam sententiarum, aut eorum, quae dicuntur, ornatus, quam dictionis, atque pronuntiationis quidam significatur habitus, qui tonorum praecipue, vocisque et spiritus moderatione, atque oris quodam gestu constat. Ex quo in pronuntiando alii agrestes atque vasti dicuntur, alii insuaves, alii contra concinni atque lepidi, quae concinnitas hic dulcedo nominatur. SICUT FRAGMEN MALI PUNICI, GENAE Tuae. Hebraica vox רָקָע Raqua, pro qua latinus interpres genas posuit, proprie tempora significat, sic ab Hebreis appellata propter tenuitatem cutis, atque carnis earum. Nam רָקָע Raqua ab eo deducitur verbo, quod Hebreis attenuare significat. Sed sive genae sint, sive tempora, constat recte conferri cum malo punico, aut mali punici fragmanto. Nam in temporibus cutis candor modico rubore suffunditur, et in genis candore mistus rubor inest, aut si minus inest, purpurisso illito, ut inesse videatur foeminae efficiunt: cui similis est is color, qui appetet in mali punici granis.

Sequitur: PRAETER ID QUOD INTRINSECUS LATET. Hebraice ut superius צְמַחַת, quod eadem ratione, et eodem consilio non verbum pro verbo, sed circuitione a Hieronymo versum est. Ad id, quomodo supra exposuimus, intelligi etiam hic debet, tempora aut genas sub iis capillis, qui supra ipsas inerrabant latentes pulchriores, et formosiores videri. Quod si zama id est, quod esse Hieronymo est visum, qui credi potest, in sanctissimo carmine, tam verbum

turpe toties ab Spiritu Sancto inculcari atque repeti? aut qui conveniebat, ut mulieris pudenda, cum temporibus atque genis conjungeret? SICUT TURRIS DAVID COLLUM TUUM, QUAE EST AEDIFICATA CUM PROPUGNACULIS, MILLE CLYPEI PENDENT EX EA, OMNIS ARMATURA FORTIUM. Corporis pulchritudo non solum membrorum, cum singulorum per se apta figura, tum inter se omnium convenientia, et proportione constat, sed justa quadam magnitudine ac proceritate totius corporis, qua de proceritate nunc agitur.

Itaque dicitur: SICUT TURRIS DAVID COLLUM TUUM. Collum nominat, figurate, et apte corpus totum, aut certe corporis totius elegantis, atque erecti habitum, colli nomine et appellatione significat. Nam hebraica proprietate, collum saepe in proceritatis significatione ponitur: quemadmodum et in hispano sermone, *descollados*, vocamus eos, qui alto et procero sunt corpore. Confert autem Davidis turrim potissimum, eo quod illius aedificium ob egregium ejus opus ea tempestate, spectabile admodum, et celebre esset, ut pote ejus operis, quod a Rege opulento et magnificentissimo constructum fuisse. Nec vero quisquam tam absurdus, et ineptus sit, ut palmo ista metienda putet, aut collum hujus existimet, turri aequale magnitudine dici; sed proportione, non minus ipsum spectabile, quam illa fuerit turris, intelligat affirmari: ut quantum illa turris praestabat caeteris, tantum haec foemina habitu corporis eleganti, atque procero reliquas dicatur superasse. At quod additur. CUM PROPUGNACULIS, id in Hebreo est לְהַלְפִיּוֹת Lethalpiod anceps et variae significationis verbum. Itaque alii aliter vertunt.

Sequitur: MILLE CLYPEI PENDENT EX EA, scilicet, vel insculpti in ea, vel additi, vel appensi. Utrovis enim modo recte intelligatur, quanquam appensi videntur magis, quam additi. OMNIS ARMATURA FORTIUM. Quod tamen per εξαρτων, et excusum poeticum dictum intelligi debet, nec necesse esse ut ei aliquid in allegoria respondeat.

Sequitur: UBERA TUA SICUT DUO HINNULI CAPREAE, QUI PASCUNTUR IN LILIIS. Nihil conferri similius potuit, nihil aptius a pastore dici. Inest namque in capreolis, festivum quiddam atque laetum, et quod alliciat eos, qui se intuentur, ad proprius accedendum, et manibus ipsos contrectandum, quae similiter insunt in papillis foeminarum. Proprie autem similitudo dicitur a capitibus hinnulorum, in quibus mammarum quaedam imago inest. Nam caput ipsum magnitudine, et figura instar uberum est: oscula autem ex rubro et pallido modice subrubentia mammarum capitula imitantur. DONEC ASPIRET DIES ET INCLINENTUR UMBRAE, VADAM AD MONTEM MYRRHAE, ET AD COLLEM THURIS. Interrumpit institutam laudationem, quo magis varium efficiat ipsum carmen. Igitur, quasi inter canendum recordetur sponsus rustici alicujus, et necessarii operis, cuius, studio ipso canendi, atque sponsam laudandi, memoriam amiserat, ita Salomon inducit ipsum subito abrumpentem sermonem institutum, dicentemque: DONEC ASPIRET DIES ET INCLINENTUR UMBRAE, VADAM AD MONTEM MYRRHAE. Veluti se ipse tacite arguat, atque reprehendat: quod prae amore rem suam familiarem pene neglexerit, quale est illud Poetae:

*O Corydon Corydon, quae te dementia cepit.
Semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est,
Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus
Viminibus, mollique paras detexere junco.*

DONEC ASPIRET DIES ET INCLINENTUR UMBRAE. Periphysis est temporis vespertini a conjunctis, ut ante dixi. VADAM. Id est, quin potius id ago, quod mihi facere incumbit. AD MONTEM MYRRHAE, ET AD COLLEM THURIS. Ubi scilicet, agellum habuisse fingitur; cui conjunctus erat hortus, de quo infra capite vi. Sed addit: TOTA PULCHRA ES AMICA MEA, ET MACULA NON EST IN TE. Rursus rei domesticae cura deposita et abjecta, ad institutam laudationem reddit. Sic

enim amatorum animi variare saepe solent, et in plures, atque diversas partes dividi, quorum hic imago a Salomone ponitur, summo artificio descripta. Dum vacabat amori, suaequae sponsae laudibus indulgebat, rei domesticae et familiaris ipsius animum subiens cura momordit: jam abire parantem, amor iterum illum revocat, et pene manu reprehendit, dicereque cogit: TOTA PULCHRA ES AMICA MEA. Quasi ita dicat. At res domestica non est tanti, ut eam ob rem relinquenda tu mihi sis, et deserenda, quae quanta es, tota pulchra es.

Sed quoniam rursus studium, et cura rei domesticae recursabat, et perurgebat ipsum, adjecit: VENI DE LIBANO, VENI, CORONABERIS DE CAPITE AMANA, DE VERTICE SANIR, ET HERMON, DE CUBILIBUS LEONUM, ET DE MONTIBUS PARDO- RUM. Rogat enim ipsam, se ut euntem comitetur, et quo facilius illi persuaderet, pollicetur ipsamducere in eos montes, qui omnium, qui in Judaea erant, amoenissimi habebantur, et cognitu dignissimi. VENI DE LIBANO, VENI. Id est, Veni mecum ex itinere visura Libanum. Libanus autem non Phoeniciae mons intelligendus est is, ex quo abiegnæ, ac cedrinae trabes, ad construendum templum Dei Salomonis jussu sunt comportatae: sed alias in Judaea, qui etiam saltus (1) Libani interdum nominatur a Judaeorum regibus, multis et peregrinis arboribus consitus, et propter similitudinem aliquam, quae illi erat cum illo Phoeniciae, Libanus appellatus. CORONABERIS, Hebraice חנוי quod circundare (ex quo coronare Latinus vertit interpres), atque etiam despicere significat. DE CUBILIBUS LEONUM, ET PARDO- RUM. Appositio est. Nam quod ex sacris litteris satis constant, Judææ regio leonibus abundabat, quorum lustra in his montibus erant. VULNERASTI COR MEUM SOROR MEA SPONSA, VULNERASTI COR MEUM IN UNO ASPECTU OCULORUM TUORUM, ET IN UNO CRINE COLLI TUI.

(1) III. Reg. vii.